

ТКАЧ Д.І.,
кандидат історичних наук,
доцент,
Надзвичайний і
Повноважний Посол

*Міжрегіональна Академія
Управління персоналом при
Президентіві України*

Наприкінці 80-90 років перед Угорщиною гостро постало питання створення нової структури колективної безпеки. Завдання розробки нової концепції безпеки і воєнної доктрини, узгодженої зі стратегічними цілями зовнішньої політики, стало на порядку денному угорського керівництва у зв'язку з тим, що на сесії Політичного консультативного комітету Організації Варшавського Договору (ОВД) у Берліні в 1987 р. був сформульований новий підхід до питань безпеки, який не мав і не міг мати місця раніше. Цей підхід націлював кожен з держав-членів ОВД на створення національної стратегічної воєнної доктрини й концепції безпеки.

Ще в 1987-1988 рр. Угорщина розпочала формування нової внутрішньої структури збройних сил, яка докорінно відрізнялася від структурних елементів об'єднаних збройних сил ОВД. Однак, у 1988-1989 рр. вже стало очевидним, що для створення такої концепції потрібні корінні політичні зміни в країні. Створення системи контро-

ВСТУП ДО НАТО – ПЕРШИЙ ЕТАП ІНТЕГРАЦІЇ УГОРЩИНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТА ЄВРО- АТЛАНТИЧНИХ СТРУКТУР

лю озброєнь після зустрічі у верхах у Стокгольмі та серії зустрічей на вищому рівні у Відні, а пізніше скорочення збройних сил в ОВД, НАТО значною мірою стимулювало процес створення угорської стратегії безпеки на початку 90-х років, який співпав з початком системних перетворень у країні.

До нових підходів у питаннях безпеки угорців спонукала також відносна близькість країни до таких неспокійних регіонів, як Балкани, Кавказ, Близький Схід та Північна Африка.

Нова концепція мала на меті стати одним з головних елементів системи суспільної, економічної та соціальної внутрішньої стабільності, яка, в свою чергу, є важливою умовою демократичного розвитку та формування комплексної європейської системи безпеки.

До створення національної концепції безпеки залучались військові, політики, представники різних громадських організацій, вчені. Проводились серії консультацій і нарад з майбутніми закордонними партнерами по НАТО. Документ, що був підготовлений на початку 90-х років, містив основні політичні принципи та цілі Угорщини, формулював національну стратегію безпеки країни, національну воєнну стратегію, а також майбутню програму реформ у галузі безпеки й оборони.

Керівництво Угорщини вважало, що реформа збройних сил і системи безпеки є однією з умов створення системи стабільності в країні (у цьому контексті національна оборона Угорщини), гарантом запобігання загрози суверенітету, територіальній цілісності, громадському та конституційному порядку в країні. Вона включає в себе військовий потенціал країни (збройні сили, правоохоронні органи, економічний потенціал, населення, державні органи та громадські організації), який при необхідності може бути активізований. Система національної оборони ґрунтується на суспільному усвідомленні необхідності захисту країни, економіці, що забезпечує потреби збройних сил та населення країни, державних оперативних службах, підготовлених до оборони, систем цивільної оборони, яка захищає населення та матеріальні цінності, а також збройних силах, готових виконувати свою пряму функцію.

Реформа угорської армії розпочалась наприкінці 80-х років. Економіка країни перебувала на той час у глибокій кризі. Штатна чисельність збройних сил складала 150-160 тисяч військовослужбовців, що було недоцільним як з позиції оборонної доктрини, так і з економічної точки зору. Тому потрібно було створити таку програму реформування ЗС, яка була б направлена на значне скорочення армії та розраховувалась на довготривалий термін і здійснювалася поетапно. Саме цим вимогам відповідала розроблена програма, яка проходила у наступних етапах:

Перший етап – 1989-1990 рр. – розробка концепції нової воєнної доктрини Угорщини, скорочення збройних сил на 25 тис. чоловік.

Другий етап – 1990-1994 рр. – становлення нових збройних сил Угорщини, підготовка до виходу з Варшавського договору. Скорочення терміну строкової військової служби до 12 місяців. Початок діалогу з НАТО.

Третій етап – 1995-1999 рр. – подальший розвиток збройних сил, скорочення їх чисельності до 63 тис. чоловік та вступ до НАТО. Створення у 1997 р. центрів підготовки молодших спеціалістів у видах збройних сил (загальний термін навчання складає третину всієї строкової військової служби).

У 2000 р. чисельність збройних сил становила 61500 чоловік, з них 53150 – безпосередньо у військах.

Саме цей документ (програма реформування) перевів проблему виходу Угорщини з Варшавського пакту та приєднання країни до НАТО в практичну площину. Далекоглядність угорських дипломатів дозволила їм ще наприкінці 80-х років чітко спрогнозувати те, що у найближчій перспективі НАТО залишиться єдиним воєнним союзом, здатним ефективно впливати на політичні процеси у світі й у регіоні.

Розглядаючи НАТО як найбільш ефективну структуру колективної безпеки Європи і вагому складову системи загальноєвропейської безпеки, керівництво Угорщини мало на меті забезпечити свою незалежність, демократичний розвиток і територіальну цілісність, зміцнити гарантії зовнішньої безпеки, протидіяти виникненню нових загроз стабільності та безпеці у регіоні Центрально-Східної Європи, невіддільною частиною якої вона є. Передбачалося також використати досвід і допомогу країн-членів Альянсу у розбудові власних збройних сил та інших військових формувань.

Мета повернення у Європу була визначена, насамперед, консервативно-християнським коаліційним урядом Йозефа Антала після виборів 1990 р. Саме перший демократично обраний уряд виступив з ініціативою розпуску Організації Варшавського Договору, що у 1991 році припинила своє існування. У тому ж році Радянський Союз вивів свої війська з Угорщини, що знаходилися тут 47 років.

З початку дев'яностих років стали регулярними зустрічі між угорськими державними керівниками і високопоставленими представниками НАТО. У лютому 1994 року Угорщина підписала рамкову угоду НАТО "Партнерство заради миру", а в листопаді того ж року – програму двостороннього співробітництва. Наступні уряди Д. Хорна (Соціалістична партія Угорщини), В.Орбана (Союз молодих демократів – Угорська громадянська партія), Медьеш (Соціалістична партія Угорщини) хоч і мали різні ідеологічні платформи, повністю розділяли цю стратегію та

послідовно впроваджували її в життя. З точки зору угорської політичної еліти, приєднання до НАТО символізує завершення процесу системної трансформації в Угорщині й розглядається як етап на шляху до досягнення головної мети – вступ до ЄС.

Саме навколо проголошеної програми вступу до євроатлантичних структур у 90-ті роки розгорнулися найгостріші суперечки всередині країни. Майже третина угорського істеблішменту, а також широкі кола населення країни демонстрували прагнення до нейтралітету, пацифістські настрої стосовно участі у воєнних союзах, виступали спочатку за неприєднання до НАТО.

І все ж парламент і уряд держави відхилили ідею нейтралітету і вже на початку 90-х років була вироблена концепція, суть якої полягала в тому, що лише через інтеграцію із Заходом Угорщина мала змогу вийти з дезінтегруючого регіону Центрально-Східної Європи (ЦСЄ). При виробленні консенсусу з цього питання велику роль відіграли розпад Чехословаччини, Югославії, балканська криза, що розпочалася в 1991 р. В результаті цих подій з колишніх шести прикордонних з Угорщиною країн утворилося вісім. Змінилось геополітичне становище угорської держави.

У ході переговорів про приєднання до НАТО керівництво Угорської Республіки (УР) підтвердило, що повною мірою згодне з цілями, визначеними у стратегічній концепції НАТО, готове взяти на себе відповідальність за всіма зобов'язаннями, що випливають з Вашингтонського договору про приєднання до Північноатлантичного Альянсу.

Угорщина має намір брати активну участь як в інтегрованій військовій структурі НАТО, так і в плануванні процесів оборони. Підтримується також продовження політики відкритих дверей. УР прагне відігравати ініціативну роль у Євроатлантичній Раді Партнерства (ЄАРП), а також у програмі “Партнерство заради миру”.

Керівництвом і громадськістю Угорщини кожен значний європейський та євроатлантичний інститут розглядається як складові однієї системи, як елементи, що взаємно доповнюють та посилюють одна одну. Після зміни суспільно-політичної системи Угорщина прагнула до членства та участі у кожній із цих міжнародних структур. У жовтні 1990 р. Угорщина була прийнята до Ради Європи. В кінці 1991р. вона уклала угоду з Європейською Спільнотою про асоціацію. У 1996 р. Угорщина отримала статус держави, що приєдналася до Західноєвропейського Союзу.

Принципові засади розвитку взаємовідносин НАТО з посткомуністичними країнами були закладені в рішеннях Копенгагенської зустрічі міністрів закордонних справ держав-членів НАТО 6 червня 1991 р., Римського саміту НАТО 8 листопада 1991 р., зустрічі міністрів

закордонних справ країн ЦСЄ і НАТО у Брюсселі 20 грудня 1991р. щодо створення Ради Північноатлантичного Співробітництва (РПАС), а також Лондонської зустрічі глав держав та урядів країн-членів Північноатлантичного Альянсу 6 липня 1996 р.

Зустріч держав-членів НАТО, що відбулася у Мадриді 8 липня 1997р., стала одним з основних етапів процесу інтеграції Угорщини в євроатлантичні структури. Запрошення Угорщини західними державами до участі у переговорах про приєднання до цієї зустрічі означало, що майбутні союзники оцінили досягнуті за порівняно короткий час успіхи країни в політичній та економічній галузях: у побудові правової держави, реалізації прав людини, у тому числі національних меншин, а також віддали належне зусиллям країни у справі зміцнення безпеки в ЦСЄ.

Так, з кінця 1995 року Угорщина активно включилася у врегулювання югославської кризи: в рамках IFOR у Тасарі (західна Угорщина), в Печі (південно-західна Угорщина) були створені логістичні бази. У Тасарі американські, а в Печі – норвезькі, датські, фінські, шведські, польські солдати допомагають у підтриманні миру. Розпочинаючи з лютого 1996 року, в Боснії будує мости, дороги діючий у складі сил НАТО (IFOR, SFOR) угорський підрозділ інженерно-технічних військ, що вже одержав серйозне міжнародне визнання. У даний час чисельність угорського контингенту з центром в Окучани (Хорватія) складає 205 осіб.

Визначивши курс на інтеграцію в НАТО, керівництво Угорщини усвідомлювало, що потрібно не просто декларувати свої наміри, а активно готувати громадську думку до вступу в Альянс. Тому була розроблена спеціальна програма роз'яснення населенню що таке НАТО, які переваги країні та громадянам дає членство у цій організації, які фінансові наслідки очікують державу в разі приєднання до Альянсу.

Результати цієї роботи видно з наступного. Якщо у жовтні 1995 р. лише 48% опитуваних серед дорослого населення підтримали вступ Угорщини до НАТО, то в серпні 1996 р. частка громадян, що схвалює приєднання країни до НАТО, скоротилась до 44%, а частка населення, незгідного із вступом до НАТО, зросла до 35%, що було пов'язано з появою американських військових підрозділів у містечку Тасар та з проблемами, що виникли там у зв'язку з цим.

Навесні 1997 р. вже 50% населення підтримало вступ країни до НАТО¹. 16 листопада 1997 року в Угорщині був проведений всенародний референдум з цього питання. В ньому взяла участь майже половина угорських виборців і 85 відсотків з них проголосували за членство країни в НАТО.

Для вступу до НАТО Угорщина, як і кожна з країн, що приєдналася, повинна була виконати певні обов'язкові вимоги, а саме: створити демократичну політичну систему, ринкову економіку, налагодити добросусідські відносини з сусідніми країнами, впровадити демократичний контроль над збройними силами країни, продемонструвати здатність до співробітництва та взаємодії із збройними силами інших країн. До того ж, країна мала забезпечити необхідний рівень витрат на оборону, що досягатиметься за рахунок сталого економічного зростання.

8 липня 1997 року на мадридському саміті НАТО виносить рішення про прийняття Угорщини, Чехії і Польщі до Альянсу. З трьох цих країн тільки 16 грудня 1997 року представники НАТО й Угорщини підписали документ про умови приєднання. Після ратифікації документа парламентами 16 країн-членів НАТО Угорщина разом з Чехією і Польщею 12 березня 1999 року офіційно стала членом НАТО.

Усього через 12 днів після приєднання Північноатлантичний Альянс почав повітряні бомбардування Югославії з тим, щоб уникнути геноциду в Косово. В день початку війни, 24 березня 1999 року, угорський парламент надав дозвіл літакам НАТО на необмежене використання угорських аеродромів. (Дозвіл на вільне використання угорського повітряного простору було надано парламентом ще в жовтні 1998 року). Під час війни проти Союзної Республіки Югославії (СРЮ) 35 угорських військових лікарів і 5 кадрових офіцерів працювали в Албанії.

Під час військових дій Угорщина до кінця послідовно виступала проти операції сухопутних військ, особливо проти її початку з території Угорщини. Це пояснювалося особливостями становища Угорщини: у сусідній Югославії мешкає майже 300 тисяч етнічних угорців, угорська підтримка можливої акції сухопутних військ створила б серйозну небезпеку для їхнього життя. При розробці спільних кроків проти Югославії, зокрема, в прийнятій у Вашингтоні 23 квітня 1999 року заяві про інтенсифікацію повітряних ударів у Югославії, була врахована й угорська позиція. Після завершення акції проти Югославії тодішній Генеральний секретар НАТО Хав'єр Солана письмово подякував Угорщині, особисто Прем'єр-міністру країни Віктору Орбану за надану допомогу. Новий Генеральний секретар НАТО Джордж Робертсон також неодноразово робив аналогічні заяви.

Що стосується участі в діяльності НАТО після закінчення війни в Югославії, то УР брала активну участь у розробці Пакту стабільності для Південно-Східної Європи. В першій половині цього ж року Угорщина зайняла пост співголови Робочого столу №1 в рамках ПС/ПСЄ з питань демократизації прав людини.

В цій якості вона допомагає в реалізації програми робочої групи на-самперед своїми ініціативами, що стосуються управління, ЗМІ, прав людини, національних меншин, а також освіти. З кінця липня минулого року в Приштині дислоковано угорський підрозділ КФОР у складі 324 осіб, завданням якого є охорона ставки британського командування, ретрансляційної станції, а також дорожньо-транспортний контроль.

Однією з умов прийому Угорщини в НАТО було те, що з 1998 року вона повинна щорічно підвищувати військові витрати на 0,1 відсотка відносно ВВП. У 1997 р. військовий бюджет країни складав 1,4% ВВП, а чисельність збройних сил УР у 1997 р. становила 43400 чоловік². Угорщина прийняла умови НАТО про виплати щорічних членських внесків у розмірі 0,65% щорічного бюджету НАТО, а військові витрати Угорщини повинні збільшуватись щорічно на 0,1 % ВВП³.

У зв'язку з цим бюджет Міністерства оборони країни в 2000 році склав 190 млрд. форинтів (близько 730 млн. доларів США), що в абсолютній сумі на 40 відсотків вище, ніж у попередньому році, та й у реальній вартості це значне підвищення. Ця сума складає 1,5 відсотка ВВП. На розвиток армії у минулі роки виділялися мінімальні кошти, не більш 2-3 відсотків загальних витрат на оборону. З цього року ситуація якісно зміниться і на закупівлю за кордоном військово-технічних засобів буде витрачатися 20-30 млрд. форинтів у рік. Планується привести у відповідність з вимогами НАТО військові засоби радянського і російського виробництва. З 2000 року розпочалася модернізація винищувачів МіГ-29. В ході запланованої реформи збройних сил буде істотно поліпшено харчування, обмундирування солдат строкової служби, а також матеріальний добробут контрактників і кадрових офіцерів.

Позиція Угорщини полягає у тому, що головними складовими системи, що формується, є НАТО, ЄС, Західноєвропейський Союз, ОБСЄ, Рада Європи. Західноєвропейський Союз розвиватиметься як оборонна складова ЄС і як європейська основа зміцнення НАТО. На думку угорського керівництва, головною функцією НАТО залишиться колективна оборона його країн-членів, і що з часом НАТО зменшить свою військову орієнтацію.

Однак зараз поки що можна зробити висновок про те, що така перспектива перетворення Альянсу з військово-політичної в суто політичну організацію незначна. Угорське керівництво заявляє, що все ж таки приєднання до НАТО має не стільки оборонну, скільки політичну мету, а саме: сприяє сталому розвитку, забезпеченню безпеки та миру в регіоні та на континенті. Більше того, Угорщина виходить у своїй політиці в галузі євроатлантичної інтеграції з того, що розширення НАТО на Схід забезпечить розширення стабільної зони і забезпечить інтереси багатьох країн⁴.

Негативні наслідки для угорської економіки мали конфлікт у Косово та бомбардування Югославії силами НАТО. Сукупний збиток від введення ембарго, порушення судноплавства на Дунаї та ряду інших несприятливих для Угорщини наслідків, оцінюється приблизно в 25 млн. доларів. Загальна сума збитків, включаючи якісні втрати та втрачену вигоду, оцінюються приблизно в 0,5% ВВП УР⁵. Ще до закінчення конфлікту участь у ньому обійшлась Угорщині в понад 10 млн. форинтів.

Важливу роль у зміцненні зв'язків в економіці, інфраструктурі та культурі УР відіграють і мають позитивний вплив на стабільність у регіоні різні форми співробітництва, серед яких Вишеградська ініціатива, Центральноевропейська ініціатива, Ініціатива у галузі співробітництва у ЦСЄ, угорсько-італійсько-словенська, угорсько-австрійсько-румунська трьохсторонні кооперації.

З приходом до влади у 2002 році нового уряду та нового керівництва збройними силами було створено інтегроване Міністерство оборони. Подальший розвиток збройних сил Угорської Республіки планується провести в три етапи:

Перший етап – до 2003 р. – формування нової організаційної структури (зменшення чисельності збройних сил відповідно до вимог забезпечення необхідних умов для рентабельності економіки держави; відпрацювання і впровадження нових штатів; створення нової мережі дислокації військ), підвищення грошового забезпечення військовослужбовців, введення нової форми одягу, покращення житлових умов особового складу.

Другий етап – до 2006 р. – підвищення рівня бойової підготовки, придбання необхідних військово-технічних засобів, підвищення рівня відповідності вимогам НАТО. Очікується, що до 2004-2005 рр. Угорщина зможе досягти оборонних витрат на рівні 1,81 % ВВП (близько 1 млрд. дол. США).

Третій етап – до 2010 р. і далі – модернізація та закупівля нового озброєння і військової техніки, забезпечення повної відповідності угорської армії вимогам НАТО, технічне переоснащення збройних сил. При цьому пропонується наступний розподіл оборонного бюджету:

40 % – оплата праці;

30 % – поточна діяльність;

30% – розвиток збройних сил.

У ході реформування велика увага приділяється питанням соціального захисту військовослужбовців. Значні кошти витрачаються на переобладнання казарм під житло для військових контрактної служби. Загалом військовослужбовці мають вищий рівень оплати праці, ніж аналогічні категорії цивільних осіб.

Основними складовими реформи повинно стати цивільне управління збройними силами, а також створення механізму громадського контролю та їх координація.

На підставі реформи в країні планувалося створення середньо- та довгострокової концепції технічного розвитку, здійснення якого дозволить Угорщині реалізувати цілі євроатлантичної інтеграції та вступ до ЄС.

Відсутність до певного часу такої концепції викликало критику з боку західних партнерів Угорщини, зокрема міністерство оборони США відмітило складнощі з фінансуванням і вказало на “проблематичність” керівництва збройних сил Угорщини⁶.

Розширення НАТО, відповідно до умов вступу, сприяло розв’язанню конфліктів і спорів, усуненню територіальних претензій до сусідів, зміцненню цивільного контролю над збройними силами, дотриманню прав національних меншин і прав людини, демократичному розвитку. Захист прав угорського населення, яке проживає на території інших країн, став одним з основних елементів зовнішньої політики угорської держави.

Для більшості країн ЦСЄ 90-і роки були характерні територіальними перетвореннями та високим потенціалом конфліктів, пов’язаних з проблемами національних меншин. Цілком справедливо угорська правляча еліта розглядала ці питання як загрозу безпеці в умовах соціально-політичної нестабільності.

На даний час із 15 млн. угорців за межами країни проживає 5 млн. і більшість із них – у сусідніх з нею країнах – Словаччині, Румунії, Сербії. За заявою Прем’єр-міністра В.Орбана, угорці, які проживають за межами країни, можуть розраховувати на підтримку держави і що угорський уряд розглядає себе як свого роду захисника в НАТО інтересів всіх угорців, що проживають у світі⁷.

У 1999 р. було створене Відомство у справах закордонних угорців. Значно збільшилось фінансування програми підтримки угорського населення, яке проживає за кордоном. Сума коштів, що виділялася на координацію роботи з угорськими національними меншинами, лише за 1999 р. збільшилась з 25 млн. до 83 млн. форинтів⁸. Таким чином, здійснюється пріоритет політики в галузі безпеки, щодо підтримки угорських національних меншин, які проживають у сусідніх країнах.

Проблема статусу угорського населення Воєводини – другого автономного краю у Сербії, де частка угорського населення складає 17%, набула регіонального і навіть європейського характеру в результаті післявоєнного 1999 р. урегулювання косівської кризи⁹. За час війни та загальноекономічної кризи в Югославії загострилась

соціальна напруженість, ускладнився стан з роботою та житлом. Угорське населення у Воєводині скоротилося. Значна частка молоді виїхала на етнічну батьківщину в пошуках роботи, а також у прагненні уникнути мобілізації в югославську народну армію для війни в Косово¹⁰. З початку 90-х років спостерігався підйом автономістського руху угорців Воєводини, які виступали за відновлення прав краю за конституцією СФРЮ 1974 р., а також за надання особливих автономних прав угорській національній меншині. Проблема автономії Воєводини була винесена на найвищий рівень у зовнішній політиці Угорської Республіки.

Був розроблений проект автономії (мова не йшла про державне відокремлення Воєводини¹¹), відповідно до якого була створена Тимчасова Угорська Національна Рада (ТУНР). До складу Ради з 54 її членів увійшли політики, представники союзного та сербського парламентів, угорські представники. Однак реакція белградської влади на створення ТУНР була негативною. Ні ЄС, ні США не ставили в один ряд проблеми Косово та Воєводини, оскільки проблеми угорської меншини неспівставні з положенням албанців. Офіційну думку громадськості Заходу можна сформулювати так: спекуляції з приводу автономії Воєводини – несвоечасні і політично шкідливі¹².

Вимоги подвійного громадянства угорців у Румунії та Угорщині висувають румунські угорці¹³. Їх частка в Трансільванії складає 36% (як йшлося вище, у Воєводині – 17%).

Офіційну думку з цього приводу висловив Хав'єр Солана в інтерв'ю одній з румунських газет: "Міжнародне співтовариство на даний час надзвичайно негативно ставиться до питання змін кордонів у Європі. Занадто багато змінили кордонів на даний момент в Європі й кожна така зміна супроводжувалась кризою та людськими трагедіями"¹⁴.

Отже, пріоритети угорської офіційної позиції та політики щодо угорських національних меншин не завжди співпадають з позицією політичних сил та демократичних урядів сусідніх з Угорщиною країн. Це якоюсь мірою призвело до послаблення підтримки членства Угорщини в ЄС рядом європейських держав.

Оцінюючи вступ Угорщини до НАТО (12 березня 1999 р. у штаті Міссурі (США) відбувся урочистий прийом Угорщини, Чехії та Польщі в НАТО) як перший етап інтеграції країни в євроатлантичну структуру, на думку автора, слід відзначити його складність і неоднозначність. Для країни цей процес був пов'язаний з немалими втратами як політичного, так і економічного характеру. З часом змінюються й оцінки перспектив вступу до ЄС. За різними оцінками, строки пересуваються навіть до 2008 р.

У лютому 2000 р. спеціальний документ, поданий у парламент УР, констатував відновлення рівноваги в угорській зовнішній політиці. Угорщина пов'язує свої надії на поліпшення благополуччя кожного громадянина й держави з успішним здійсненням процесу євроатлантичної інтеграції.

Угорщина підтверджує свою рішучість продовжувати військову реформу, зміцнювати демократичний і цивільний контроль над своїми збройними силами і підвищувати їх оперативно-технічну сумісність зі збройними силами НАТО та країн-партнерів. НАТО, зі свого боку, підтверджує підтримку зусиль Угорщини у цих сферах.

Угорська Республіка підтримує НАТО у співпраці з іншими міжнародними організаціями, такими як ОБСЄ, Європейський Союз, Рада Європи і Західноєвропейський союз, у сприянні та зміцненні євроатлантичної безпеки й поліпшенню загального клімату довіри в Європі. Реалізуючи цю мету, країна спрямовує свою діяльність на розвиток конструктивного співробітництва з існуючими на європейському континенті структурами безпеки – організаціями Північноатлантичного договору, Європейським Союзом, Радою Євроатлантичного партнерства, Західноєвропейським союзом, Організаціями з питань безпеки та співробітництва в Європі та Радою Європи, на основі яких формується нова архітектура європейської безпеки XXI століття.

На своєму саміті, що відбувся 21-22 листопада 2002 року в Празі, НАТО продемонструвало свою готовність пристосувати до нової військово-політичної обстановки не тільки свою політику, але й свої засоби оборони. В Празі Альянс виступив з новими ініціативами, що мають на меті підвищити його спроможність здійснювати військові операції на високому сучасному рівні.

Для України, яка згідно з Стратегією щодо Організації Північноатлантичного договору (НАТО) ставить за кінцеву мету євроатлантичну інтеграцію, досвід Угорщини, яка успішно вже пройшла цей шлях, має величезне значення. Які уроки ми можемо винести із угорських студій:

- урок перший. Україні треба бути готовою іти на компроміс у питаннях налагодження добрих стосунків із сусідніми країнами. Свого часу угорці погодилися на формулювання у базових двосторонніх документах, які вони підписали із сусідніми країнами, таких положень, що викликали шалену критику націоналістично налаштованого політикуму;
- урок другий. Потрібно активно, продумано та аргументовано вести роз'яснювальну роботу серед населення щодо мети приєднання України до НАТО, бо людям, вихованим на антинатівській пропаганді,

досить тяжко пояснити, що Альянс сьогодні повністю відрізняється від тієї організації, яка існувала за часів «холодної війни»;
- урок третій. Необхідно вже сьогодні готуватися до членства в НАТО як з позиції військово-технічної, так і з позиції кадрової, виховної, фінансової тощо.

З урахуванням цих, а також інших уроків, інтеграція України в НАТО в найближчі 10-15 років, на думку автора, є не таким уже й нездійсненним завданням.

ПОСИЛАННЯ

- ¹ A NATO tag Magyarorszag. – Вр., 1999. – ol. 68.
- ² Nepszabadsag. – 1999. – aprilis. – ol. 6.
- ³ A NATO tag Magyarorszag. – Вр., 1999. – ol. 22.
- ⁴ Факты о Венгрии. Венгрия и НАТО: на пути к членству. – 1997. – С.1.
- ⁵ Этнополитические конфликты в Югославии и странах Юго-Восточной Европы. – М., 1999. – С.135.
- ⁶ Nepszabadsag. – 1999. – 25.09.
- ⁷ Nepszabadsag. – 1999. – 21.08.
- ⁸ Nepszabadsag. – 2000. – 28.02.
- ⁹ Этнополитические конфликты в Югославии и странах Юго-Восточной Европы. – М., 1999. – С.12, 33.
- ¹⁰ Мартынова М.Ю. Этнические меньшинства в СРЮ. – М., 2002. – С.281, 295, 298.
- ¹¹ Nepszabadsag. – 1999. – 13.05.
- ¹² Nepszabadsag. – 1999. – 12.05.
- ¹³ Nepszabadsag. – 1999. – 12.05.
- ¹⁴ Nepszabadsag. – 1999. – 08.07.

Надійшла до редакції 16.12.2002